PERSOANA FIZICĂ CA SUBIECT AL CONTRABANDEI COMISE CU MĂRFURILE ANIMALIERE

THE NATURAL PERSON AS A SUBJECT OF SMUGGLING OF ANIMAL GOODS AND PRODUCTS

Mihai BALAN, doctorand
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: The author relates about the legal status of the natural person, of the passenger or traveller who, crossing the customs border, can smuggle animal goods. The author performs a general analysis of the road transportation, by which passengers, in certain situations, can commit smuggling with animal goods. The author carries out a general analysis of living animals that are crossed by passengers when crossing the customs border, with the help of which smuggling can be committed. The author also highlights the administrative and criminal sanctions that can be applied for offenders when committing smuggling with animal goods and objects.

Keywords: *customs border, passenger, traveller, natural person, legal entity, living animals, animal goods, animal objects, veterinary medical certificate, criminal punishment, crime.*

Teritoriul național al Republicii Moldova, care alcătuiește suprafața totală de 338 km^2, dispune actualmente de frontieră de stat cu România, având o lungime de 664 km, care este convențional stabilită pe rîul Prut, apele căruia se varsă în rîul Dunărea. La fel, Republica Moldova dispune de frontieră de stat cu Ucraina, lungimea căreia este de 1 222 km, sectorul de frontieră de stat cu Ucraina fiind demarcat cu semne speciale de frontieră. Sectorul frontierei de stat a Republicii Moldova cu Ucraina în partea transnistreană, cu lungimea de 464 km, nu dispune de semne de demarcare, acesta fiind un sector în care autoritățile Republicii Moldova nu au nici un acces.

Administrarea frontierei de stat a Republicii Moldova de către autoritățile statale are la bază Legea nr. 215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat, în vigoare din 01.07.2012 [1].

Pe întreaga lungime a frontierei de stat, care doar parțial coincide cu frontiera vamală a Republicii Moldova [2], sunt instituite și funcționează în regim de frontieră de stat non-stop punctele de control și trecere a frontierei de stat și a frontierei vamale (PCTF), prin care unitățile de transport, mijloacele de transport [3] transportă mărfurile, încărcăturile, valorile, bunurile, inclusiv pasagerii peste frontiera vamală a statului.

Pe teritoriul vamal al Republicii Moldova, conform practicii vamale internaționale, sunt formate Zonele Economice Libere (4), Zonele Antrepreno-

riatului Liber [5], subzonele acestora, care au statut juridic echivalent cu Zonele Libere [6], inclusiv Antrepozitele vamale [7], parametrii exteriori ale cărora constituie frontiera vamala internă a Republicii Moldova [8].

Prin Punctele de Control și Trecere a Frontierei de stat și a frontierei vamale zilnic sunt trecute, transportate sute, mii de tone de mărfuri, încărcături, valori, bunuri care se află la intrare în țară, ieșire din țară, precum și cele care se află în tranzitul internațional prin teritoriul vamal al Republicii Moldova.

La transportarea mărfurilor, încărcăturilor, obiectelor, valorilor, bunurilor, inclusiv a pasagerilor peste frontiera vamală a statului este utilizat și aplicat preponderent transportul auto internațional specializat, avînd la bază prevederile Convenției internaționale cu privire la circulația rutieră internațională din 1968 de la Viena [9], ale Convenției internaționale CMR din 1968 de la Geneva [10], ale Convenției Internaționale TIR din 1975 de la Geneva [11].

Conform datelor statistice prezentate de Serviciul Vamal al Republicii Moldova, locul de frunte la transportarea mărfurilor, a încărcăturilor, obiectelor, valorilor, bunurilor îi revine transportatorului auto internațional care, deplasându-se peste frontiera vamală a statului, transportă loturile de mărfuri, încărcături, valori, bunuri, inclusiv mărfuri și produse animaliere pe întregul continent euro-asiatic, iar în unele cazuri separate,și pe continentul african.

Mărfurile animaliere și produsele de origine animalieră au făcut obiectul relațiilor economice pe tot parcursul evoluției civilizației umane. Astfel, comerțul cu animale și cu produse animaliere primare (piele, lână, lapte, ouă etc.) este cunoscut încă din epoca antică.

Contrabanda cu mărfuri și produse animaliere, ca fenomen permanent, a fost constatat în Europa în sec. XVI, atunci când contrabandiștii englezi aduceau cantități enorme de lână și postav pe continent, evitând taxele regale ale puterilor continentale. Dacă în evul mediu era posibilă doar contrabanda cu produse animaliere nesupuse alterării rapide, precum lâna și pielea, dezvoltarea tehnologiilor de păstrare și prelucrare a mărfurilor și a produselor, precum și dezvoltarea căilor și a mijloacelor de transport a făcut posibilă și contrabanda cu mărfuri și produse de origine animală perisabile (ușor alterabile). Astfel, în prezent este posibilă contrabanda cu orice tip de mărfuri sau produse animaliere.

Art. 248 din Codul penal al Republicii Moldova incriminează contrabanda. Astfel, potrivit acestei norme juridice, trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a bunurilor valoarea cărora depășește 100 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărîrea de Guvern în vigoare la momentul săvîrșirii faptei, eludîndu-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a

frontierei,se pedepseşte cu amendă în mărime de la 1500 la 2000 de unităţi convenţionale sau cu muncă neremunerată în folosul comunităţii de la 180 la 240 de ore sau cu închisoare de pînă la 2 ani, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(5) Acţiunile prevăzute la alin.(1), (2), (3) sau (4), săvîrşite:

b) de două sau mai multe persoane;

c) de o persoană cu funcţie de răspundere, cu folosirea situaţiei de serviciu;

d) în valoarea sumei drepturilor de import care depășește 200 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărîrea de Guvern în vigoare la momentul săvîrșirii faptei,

se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani, iar persoana juridică se pedepseşte cu amendă în mărime de la 6000 la 11000 unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

Analizând această componență de infracțiune, conform prevederilor art. 248CP al RM, observăm că obiectul juridic general al acesteia sunt relațiile sociale privind securitatea vamală a Republicii Moldova. Obiectul material al varietății date a contrabandei sunt produsele de origine animalieră care, conform Legii nr. 221-XVI din 2007, reprezintă produse obținute de la animale și produse obținute din acestea destinate consumului uman, alimentației animalelor, uzului farmaceutic, agricol sau industrial, inclusiv animalele vii destinate acestui tip de utilizare.

Latura obiectivă a contrabandă constă în acțiunea de trecere – introducere și scoatere de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova prin eludarea controlului vamal sau tăinuirea de control vamal, prin: ascunderea în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare în documentele vamale sau alte documente de trecere a frontierei, prin declararea neautentică în documentele de trecere a frontierei. Contrabanda este o componență de infracțiune formală.

Subiectul contrabandei reprezintă persoana fizică responsabilă, în vârstă de 16 ani, și persoana juridică. Latura subiectivă constă în intenția directă.

Varietatea contrabandei supusă cercetării în prezentul articol nu este consacrată într-un alineat separat al art. 248 din Codul penal al Republicii Moldova, fiind calificată conform versiunii-tip de la alin. (1) și agravantelor de la alin. (5), atunci când este cazul. Aspectul principal al obiectului material al infracțiunii respective este cel cantitativ. În aceeași ordine de idei, o atenție deosebită o merită sintagmele „în proporții mari” de la alin. (1) și „proporții deosebit de mari” de la alin. (5), art. 248Cod penal al Republicii Moldova..

Conform alin. (1^1) art. 126 Cod penal al Republicii Moldova, se consideră proporţii mari valoarea bunurilor sustrase, dobîndite, primite, fabricate, distru-

se, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depăşeşte 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărîrea de Guvern în vigoare la momentul săvîrşirii faptei [12].

Anume această condiție de ordin cantitativ face diferența între contravenția vamală stipulată la alin. (10) art. 287 din Codul contravențional al Republicii Moldova [13], și infracțiunea de contrabandă, prevăzută la art. 248 din Codul penal al Republicii Moldova.

Contrabanda este un fenomen care atentează la securitatea economică vamală a statului, însă în situația dată mai apare un pericol al acestui fenomen negativ, și anume atentarea la sănătatea publică și, prin cumul, atentează și la protecția consumatorilor, deoarece aceste produse (deseori de proastă calitate), trecând ilegal frontiera de stat, pătrund ilicit pe piețele de desfacere ale Republicii Moldova, fapt prin care se pune în pericol nemijlocit consumatorul, se dezavantajează producătorii autohtoni și se atentează la securitatea economică a statului, mai ales într-un stat preponderent agrar, precum este Republica Moldova.

Odată cu evoluția căilor de comunicații și a rețelelor comerciale, a crescut considerabil circuitul internațional de bunuri, mărfuri și produse, lucru care este, în principiu, destul de pozitiv, deoarece anume aceste schimburi comerciale reprezintă pulsul economiei naționale, asigurând legăturile economice între state. Experiența ultimilor ani, însă, demonstrează că circuitul economic internațional reprezintă o cale destul de „eficientă" de răspândire la scară globală a pandemiilor, epidemiilor și a epizootiilor. Derulând cronologic începutul acestui mileniu, ne reamintim în mod inevitabil de epizootia encefalopatiei spongiforme a bovinelor (*boala vacii nebune*) din anii 2002-2003, care a afectat cei mai mari producători de carne și lapte de bovină din lume, și care a avut efecte grave asupra acestor state, comerțul internațional cu carne de bovină fiind sistat aproape în întregime.

La fel, în anii 2005-2006 gripa aviară a creat un nou val de neliniște, care a avut un efect și mai puternic, acoperind arii mult mai mari de răspândire și cauzând daune enorme economice (în timpul luptei cu virusul au fost incinerate mii de ferme de păsări și a fost sistat exportul de carne din țările în care a fost virusul, ceea ce a cauzat un prejudiciu considerabil economiei acestor state), precum și vieți omenești, virusul fiind transmis și la oameni.

În luna mai 2009 Organizația Mondială a Sănătății a anunțat în mod public inevitabilitatea izbucnirii unei noi epidemii de gripă a porcinelor, în câteva zile fiind înregistrate pierderi de vieți omenești în mai multe țări de pe glob [14].

În aceste domenii, există o cooperare la nivel de state în cadrul unor organizații internaționale, precum Organizația Mondială a Sănătății și Organizația Mondială a Sănătății Animalelor [15].

Organizația Mondială a Sănătății este o organizația subsidiară a ONU cu caracter universal, acoperind practic toate statele lumii, una din prerogativele sale fiind declanșarea stării de urgență globală în legătură cu pericolul unei epidemii sau pandemii iminente (spre exemplu, în luna mai 2009 a fost o alargă de gradul 5 în cazul gripei porcinelor). La fel, Organizația Mondială a Sănătății elaborează și gestionează strategii globale de protejare a oamenilor de pericolul infestării cu maladii pe calea produselor de origine animală.

Organizația Mondială a Sănătății Animalelor este cea mai veche organizație internațională care se ocupă de sănătatea animalelor. Organizația a fost creată în anul 1924 pe lângă Liga Națiunilor, astăzi fiind cea mai mare organizație internațională în domeniul veterinar. Pe parcursul anilor, Organizația Mondială a Sănătății Animalelor a semnat un șir de tratate cu alte organizații internaționale, astfel devenind o organizație globală. Scopul principal al Organizației Mondiale a Sănătății Animalelor este de a preveni epizootiile și de a găsi remedii potrivite și eficiente pentru a le înlătura. Actul principal Codul sanitar al animalelor terestre – un act normativ foarte amplu, care reglementează în detaliu metodele și mijloacele care trebuie folosite în cazul depistării maladiilor, a agenților patogeni etc. la animale.

Uniunea Europeană are și ea politicile sale în domeniul sanitar-veterinar, un exemplu în acest sens fiind faptul că, începând cu 1 ianuarie 2009, Uniunea Europeană a introdus reglementări noi la introducerea produselor de origine animală.

Conform noii redacții modificate a Regulamentului Comisiei Europene nr. 745/2004 din 16 aprilie 2004, călătorilor le este interzis importul în Uniunea Europeană a produselor din carne și lapte în bagajul de mână și în coletele poștale. Excepția o constituie importul de produse din carne sau lapte din Croația, Franța, Insulele Feroe, Groenlanda și Islanda, cu condiția ca cantitatea acestor produse să nu depășească 10 kg [16].

De asemenea, excepția se aplică în ceea ce privește hrana pentru copii, precum și alimentele pentru persoanele care au nevoie de un regim alimentar special. Este permisă introducerea a numai 2 kg de asemenea produse, care să îndeplinească următoarele condiții:

- nu necesită temperatură de refrigerare înainte de deschidere;
- sunt ambalate de producător pentru comercializarea direct către consumatorul final, cu indicarea mărcii comerciale înregistrate;
- ambalajul este intact, cu excepția cazului în care conținutul este utilizat în acel moment.

Călătorilor le va fi permisă și introducerea a unei cantități de până la 20 kg de pește și produse de mare. Pentru alte produse, precum mierea, stridiile proaspete și melcii, la fel este stabilită restricția cantitativă de până la 2 kg. Această măsură este introdusă de către autoritățile europene, în scopul prevenirii răspândirii ori-

căror infecții care pot dăuna sănătății oamenilor și animalelor, fiind constatat că produsele alimentare importate pot fi surse potențiale de focare de epidemii de boli periculoase. Astfel, odată cu interzicerea importului de produse de carne și lapte, autoritățile Uniunii Europene acordă o atenție deosebită rolului publicului în asigurarea securității populației.

Legislația Republicii Moldova reglementează în detaliu aceste aspecte [17]. Astfel, comerțul, importul, producerea, punerea pe piață și exportul de produse și subproduse de origine animală supuse supravegherii sanitar-veterinare și controlului sanitar-veterinar, destinate consumului uman, se realizează pe baza cerințelor sanitar-veterinare elaborate de către Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor [18], fiind aprobate prin hotărârea Guvernului Republicii Moldova [19]. Astfel mărfurile animaliere, produsele și subprodusele de origine animală destinate consumului uman sau utilizate în alte scopuri pot fi puse pe piață, importate sau exportate, doar dacă au fost supuse inspecțiilor și controalelor sanitar-veterinare, și dacă au fost obținute de la animale care:

a) nu au făcut obiectul unor restricții din motive sanitar-veterinare;

b) au făcut obiectul unor restricții din motive sanitar-veterinare, dar:

- au fost marcate cu o marcă specială în acest sens;
- au fost tratate sau procesate printr-o metodă adecvată pentru inactivarea sau nimicirea agentului cauzal.

Circulația internă, importul, exportul și comerțul cu produse și subproduse de origine animală destinate consumului uman sunt supuse certificării sanitar-veterinare. Importul, exportul și tranzitul produselor animaliere, de asemenea, sunt strict reglementate de lege.

Supravegherea sanitar-veterinară a mărfurilor supuse controlului sanitar-veterinar de stat aflate în regim de import, tranzit sau export se efectuează la posturile de control sanitar-veterinar, organizate în cadrul posturilor vamale.

Organele vamale permit importul, tranzitul și exportul mărfurilor supuse controlului sanitar-veterinar de stat în baza autorizației Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor. Agenția elaborează cerințele sanitar-veterinare privind organizarea și funcționarea posturilor de control sanitar-veterinar al mărfurilor supuse controlului sanitar-veterinar de stat, dar și procedura și durata de efectuare a inspecțiilor și a controalelor.

Posturile de control sanitar-veterinar al mărfurilor supuse controlului sanitar-veterinar de stat aflate în regim de import, tranzit sau export activează în interacțiune cu alte servicii, locul amplasării lor fiind stabilit de către Guvern.

Animalele provenite din import se supun în mod obligatoriu carantinei profilactice veterinare pe o perioadă de maximum 30 de zile, în locuri izolate și special amenajate, autorizate de către direcțiile raionale/municipale sanitar-veterinare și pentru siguranța produselor de origine animală, care permit introducerea

animalelor în aceste locuri, numai după verificarea îndeplinirii cerințelor sanitar-veterinare specifice.

Dacă în procesul vămuirii medicul veterinar oficial depistează boli transmisibile la animale sau există suspiciunea acestora ori un risc de altă natură ce poate pune în pericol sănătatea animalelor, sănătatea publică veterinară, protecția animalelor, protecția mediului și siguranța produselor de origine animală, întregul lot al mărfii supuse controlului sanitar-veterinar de stat se returnează către țara de origine, iar dacă această măsură nu este posibilă, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, în comun cu organele vamale, dispune distrugerea lotului, sacrificarea forțată a animalelor și prelucrarea ulterioară sau tratamentul imediat al acestora, precum și al obiectelor și materialelor aferente.

Organele vamale nu permit intrarea (sub formă de tranzit sau de import) sau ieșirea de pe teritoriul Republicii Moldova (sub formă de export sau de tranzit) a mijloacelor ce transportă animale vii, material germinativ, produse și subproduse de origine animală supuse supravegherii și controlului sanitar-veterinar, dacă acestea nu au primit avizul de liberă trecere din partea medicului veterinar oficial de la postul respectiv de control sanitar-veterinar organizat în cadrul postului vamal. Pentru a primi avizul menționat, agenții economici trebuie să depună un pachet de documente, care include certificatul sanitar-veterinar, certificatul de origine, certificatul de calitate, după caz, avizul sanitar-veterinar eliberat de către Agenția Națională de Securitate a Alimentelor .

Exportul de animale vii, material germinativ de origine animală, produse și subproduse supuse supravegherii sanitar-veterinare și controlului sanitar-veterinar se realizează în condiții similare importului, la care se adaugă respectarea condițiilor sanitar-veterinare de sănătate a animalelor, certificarea sanitar-veterinară solicitată de țara importatoare și existența notificării de acceptare a importului din partea acesteia și din partea autorităților veterinare competente din țările de tranzit. Activitățile de import, export și tranzit de animale vii, material germinativ de origine animală, produse și subproduse supuse supravegherii și controlului sanitar-veterinar se pot efectua numai cu avizul sanitar-veterinar scris al Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor.

Importul, exportul și tranzitul animalelor de companie sau decorative, al animalelor și produselor ori subproduselor destinate unor scopuri științifice, expozițiilor, cadourilor, se efectuează în baza certificatelor sanitar-veterinare.

Returnarea forțată a unor mărfuri exportate supuse supravegherii și controlului sanitar-veterinar se poate realiza în cazul în care animalele, produsele și subprodusele implicate sunt însoțite de certificate sanitar-veterinare sau alte documente cu care au fost exportate.

În urma celor enumerate, putem concluziona că contrabanda cu produse de origine animală atentează nu numai la securitatea vamală și economică a statului,

dar și la sănătatea publică și, indirect, chiar la sănătatea și viața persoanei, care reprezintă drepturi fundamentale ale omului. Pandemiile din ultimii ani ne-au dat de înțeles că efectele unei pandemii pot fi egalate cu cele ale unui genocid.

Aceste argumente ne fac să credem că contracararea contrabandei cu produse de origine animală merită o atenție deosebită din partea organelor de resort, precum și din partea fiecăruia dintre noi.

Referințe bibliografice:

1. Legea cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova nr. 215 din 04.11.2011. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 76-80 din 20.04.2012, în vigoare din 01.07.2012.
2. Art. 4 Cod Vamal al Republicii Moldova adoptat la 23.07.2000, în vigoare din 23.12.2000. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială, 01.01.2007.
3. Legea nr. 1194 din 21.05.1997 cu privire la transporturi. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 67-68 din 16.10.1997.
4. Legea nr. 440-XV din 27.07.2001cu privire la zonele economice libere. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 108-109 din 06.09.2001.
5. Legea nr. 625 din 03.11.1995 cu privire la Zona Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chişinău". Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 73 din 28.12.1995.
6. Legea nr. 626 din 03.11.1995 privind Zona Antreprenoriatului Liber „Tvardiţa". Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 73 din 28.12.1995.
7. Legea nr. 1295 din 25.07.2002 privind Zona liberă „Ungheni-Business". Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 113-114 din 05.08.2002.
8. Ordinul Serviciului Vamal cu privire la Antrepozitul vamal „Varnița". http://customs.gov.md/
9. Convenția internațională cu privire la circulația rutieră internațională din 1968 de la Viena.
10. Convenția internațională CMR din 1968 de la Geneva.
11. Convenția Internațională TIR din 1975 de la Geneva.
12. Art. 126 alin. (1^1) Cod penal al Republicii Moldova, introdus prin Legea nr. 207 din 29.07.2016. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 369-378 din 28.10.2016, în vigoare din 07.11.2016.
13. Art. 287 pct. 10) Cod contravențional al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 218 din 24.10.2008. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 3-6 din 16.01.2009, în vigoare din 31.05.2009.
14. Organizația Mondială a Sănătății: http://www.who.int/

15. Organizația Mondială a Sănătății Animalelor: https://www.oie.int/en
16. Regulamentul Comisiei Europene nr. 745/2004 din 16 aprilie 2004 de stabilire a măsurilor privind importurile de produse de origine animal destinate consumului personal.
17. Legea nr. 1569 din 30.12.2002 cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 185-189 din 31.12.2002, în vigoare din 01.01.2003.
18. Hotărârea Guvernului nr. 51 din 16.01.2013 privind organizația și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 15-17 din 22.01.2013.
19. Legea nr. 1569 din 30.12.2002 cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 185-189 din 31.12.2002, în vigoare din 01.01.2003.